

ІНСТРУМЕНТИ ТА ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА СУБРЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ*

© 2014 БОНДАРЕНКО В. М., МАШІКО К. С.

УДК 332.146.2

Бондаренко В. М., Машіко К. С.

Інструменти та засоби державного регулювання розвитку бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях

У науковій літературі, присвяченій регіональній економічній політиці та регіональному розвитку, невирішеними залишаються аспекти співставності науково обґрунтованих інструментів регіональної політики із законодавчо закріпленими засобами їх реалізації владними органами на регіональному та субрегіональному рівнях. Як результат, підприємства певної території чи потенційний інвестор не володіють повною мірою інформацією щодо можливих напрямів державної підтримки розвитку бізнесу з боку регіональної та місцевої влади. Тому ідея дослідження полягає у визначенні законодавчо закріплених засобів реалізації інструментів державної регіональної політики на регіональному та субрегіональному рівні в контексті можливої підтримки розвитку бізнесу. У статті встановлено причини різного тлумачення науковцями змісту і набору складових інструментів регулювання регіонального розвитку. Аналіз загальнодержавних нормативно-правових актів дозволив систематизувати інструменти сприяння регіональному розвитку у розрізі таких блоків: бюджетно-фінансові; підвищення конкурентоспроможності бізнесу; інституційного забезпечення; підтримки взаємодії та комунікацій. Встановлені у статті засоби реалізації вищезазначених інструментів є відображенням наявних повноважень органів місцевого самоврядування, місцевої та регіональної виконавчої влади щодо створення умов для ефективного та результативного функціонування підприємств або прямого впливу на ці процеси у відповідності до пріоритетів розвитку території. Розроблена система декларованих засобів реалізації інструментів регіональної політики має прикладне значення для бізнесу в Україні, адже вказує на потенційні напрями сприяння їх розвитку з боку органів влади.

Ключові слова: інструмент, засіб реалізації, регіональний та субрегіональний рівень

Табл.: 4. Бібл.: 32.

Бондаренко Вікторія Михайлівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник, Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України (вул. Університетська, 21, Ужгород, Закарпатська обл., 88017, Україна)

Email: viktoriya.bondarenko@gmail.com

Машіко Катерина Сергіївна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник, Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України (вул. Університетська, 21, Ужгород, Закарпатська обл., 88017, Україна)

Email: ekaterinna333@gmail.com

УДК 332.146.2

UDC 332.146.2

Бондаренко В. М., Машіко Е. С. Инструменты и средства государственного регулирования развития бизнеса на региональном и субрегиональном уровнях

В научной литературе, посвященной региональной экономической политике и региональному развитию, нерешенными остаются аспекты сопоставимости научно обоснованных инструментов региональной политики и законодательно закрепленных средств их реализации органами власти на региональном и субрегиональном уровнях. Как результат, предприятия определенной территории или потенциальный инвестор не владеют в полной мере информацией о возможных направлениях государственной поддержки развития бизнеса со стороны региональных и местных властей. В связи с этим идея исследования заключается в определении законодательно закрепленных средств реализации инструментов государственной региональной политики на региональном и субрегиональном уровне в контексте возможной поддержки развития бизнеса. В статье установлены причины различий в толковании учеными содержания и набора составляющих инструментов регулирования регионального развития. Анализ общегосударственных нормативно-правовых актов позволил систематизировать инструменты содействия региональному развитию в разрезе следующих блоков: бюджетно-финансовые; повышение конкурентоспособности бизнеса; институционального обеспечения; поддержки взаимодействия и коммуникаций. Установленные в статье средства реализации вышеупомянутых инструментов отображают имеющиеся полномочия органов местного самоуправления, местной

Bondarenko V. M., Mashiko K. S. Tools of State Regulation of Business Development at the Regional and Subregional Levels

In the scientific literature on regional economic policy and regional development, aspects of comparability of science-based tools for regional policy and legislated means to implement the authorities at the regional and subregional levels remain unresolved. As a result, the enterprise of a certain territory or a potential investor does not possess the full information on the possible directions of state support for business development of regional and local authorities. In this regard, the idea of the study is to determine the means of implementation of statutory instruments of regional policy at the regional and subregional levels in the context of possible support for business development. In this article the reasons of differences in scientists interpretation of content and components of the regional development regulation. Analysis of national law allowed to systematize tools promoting regional development for the following units: budget and financial, raising competitiveness of business; institutional guarantee; interaction and communications support. In the article there are set out means to implement the above-mentioned instruments; they reflect existing powers of local governments, local and regional executive authorities to create conditions for the effective and efficient functioning of enterprises or direct influence on these processes in accordance with the priorities of territorial development. The developed system declared means of implementing regional policy

* Роботу виконано в межах НДР Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України «Регіональні та субрегіональні підходи до розвитку пріоритетних видів економічної діяльності Закарпатської області» (номер державної реєстрації 0112U005987)

и региональной исполнительной власти по созданию условий для эффективного и результативного функционирования предприятий или прямого влияния на эти процессы в соответствии с приоритетами развития территорий. Разработанная система декларируемых средств реализации инструментов региональной политики имеет прикладное значение для бизнеса в Украине, поскольку указывает потенциальные направления содействия их развитию со стороны органов власти.

Ключевые слова: инструмент, средство реализации, региональный и субрегиональный уровень

Табл.: 4. **Библ.:** 32.

Бондаренко Виктория Михайловна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, старший научный сотрудник, Закарпатский региональный центр социально-экономических и гуманитарных исследований НАН Украины (ул. Университетская, 21, Ужгород, Закарпатская обл., 88017, Украина)

Email: viktoriya.bondarenko@gmail.com

Машико Екатерина Сергеевна – кандидат экономических наук, младший научный сотрудник, Закарпатский региональный центр социально-экономических и гуманитарных исследований НАН Украины (ул. Университетская, 21, Ужгород, Закарпатская обл., 88017, Украина)

Email: ekaterinna333@gmail.com

instruments has practical importance for business in Ukraine, because it indicates the potential direction to facilitate their development by the authorities.

Key words: tool, means of implementation, regional and subregional level

Tabl.: 4. **Bibl.:** 32.

Bondarenko Viktoriia M. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Research Fellow, Senior Research Fellow, Transcarpathian Regional Centre for Socio-Economic and Humanities Research NAS of Ukraine (vul. Universytetska, 21, Uzhgorod, Zakarpatska obl., 88017, Ukraine)

Email: viktoriya.bondarenko@gmail.com

Mashiko Kateryna S. – Candidate of Sciences (Economics), Junior Researcher, Transcarpathian Regional Centre for Socio-Economic and Humanities Research NAS of Ukraine (vul. Universytetska, 21, Uzhgorod, Zakarpatska obl., 88017, Ukraine)

Email: ekaterinna333@gmail.com

Постановка проблеми. Дискусії з приводу міри державного регулювання економікою є відкритими до сьогодні. Прихильники тієї чи іншої економічної теорії обґрунтовують доцільність застосування інструментів державного регулювання у різних сферах від податкової до цінової, ув'язують дієвість цих інструментів з історичними подіями, фактами минулого та макроекономічною політикою країни, в основі якої частіше за все лежить теза про об'єктивну необхідність державного регулювання економічних процесів.

На сайті «Government is good» [1] досить обґрунтовано описано об'єктивні ролі органів влади у функціонуванні економічних процесів. До основних правил, які забезпечують сучасну капіталістичну економіку, автори відносять: закони з обмеженою відповідальністю, права власності, закон і порядок, захист від банкрутства, стабільну грошову одиницю, патенти й авторські права, банківське регулювання та страхування, корпоративні статути, закони, що регулюють комерційні угоди, міжнародне торгове право, застосування законів. Тобто інституційне середовище взаємодії органів влади та бізнесу має бути забезпечене та чітко окреслене на законодавчому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні достатньо розробленим є теоретичний базис суті та класифікації інструментів регіональної політики, зокрема, у працях вчених К. Білшук [2], В. Вакулєнко [3], І. Дегтярьової [4]. Нормативно-правове забезпечення реалізації певних інструментів в Україні проаналізовано у дослідженнях М. Дацишина, В. Керецмана [5], С. Фролова, Р. Єремейчук [6], Ф. Узунова [7], а також у попередніх дослідженнях авторів статті [8; 9].

Виділення не вирішених частин загальної проблеми. Однак, Незважаючи на тривалу хронологію та географію існуючих досліджень, не вирішеними залишаються аспекти співставності науково обґрунтованих та законодавчо закріплених інструментів регіональної політики і засобів

їх реалізації на регіональному та субрегіональному рівнях відповідними владними органами. Як результат, підприємства певної території чи потенційний інвестор не володіють у повній мірі інформацією щодо можливих напрямів державної підтримки розвитку бізнесу з боку регіональної та місцевої влади. Свідчення цьому є і результати опитування, проведені Закарпатським регіональним центром соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України у 2014 році в межах НДР «Регіональні та субрегіональні підходи розвитку пріоритетних видів діяльності у регіоні». На участь у загальнодержавних, регіональних та районних програмах підтримки чи сприяння розвитку бізнесу вказали всього 13,3 % респондентів від статистично обґрунтованої вибірки опитаних представників підприємств Закарпатської області; на використання міжрегіональних та міждержавних механізмів розвитку – 16,7 % респондентів; на ефективне надання організаційно-консультативних послуг органами влади – 51,7 %; на ефективність застосовуваних органами влади фінансових інструментів – 61,7 %. Такий стан справ відображає низький рівень співпраці регіональної влади і бізнесу (за винятком фінансових механізмів).

Саме тому ідея дослідження полягає у визначенні відповідності законодавчо закріплених видів засобів реалізації інструментів державної регіональної політики на регіональному та субрегіональному рівні в контексті можливої підтримки розвитку бізнесу.

Основні результати дослідження. У науковій літературі з проблем регіоналістики спостерігається термінологічна неоднозначність при визначенні (формулюванні) набору інструментів регіонального економічного розвитку та їх класифікації. Враховуючи концепцію інструментів регіональної політики, запропоновану Київським національним порталом «Ділова ініціатива і воля громади» [10], Господарський кодекс України [11] та результати компонентного аналізу 14 авторських підходів до класифікації інструментів регіональної політики, у межах наукової статті

авторами запропоновано розглядати їх у розрізі таких чотирьох складових блоків: бюджетно-фінансові, підвищення конкурентоспроможності, інституційного забезпечення, взаємодії та комунікацій.

При аналізі авторських підходів щодо визначення змісту та складу інструментів регіонального розвитку було виявлено певні дискусійні моменти:

- часто автори ототожнюють інструменти і напрями регіональної політики; визначають окремі види засобів реалізації (наприклад: стратегічний план, угоди регіонального розвитку, плани територій) інструменту регіонального розвитку як сам інструмент;
- вживаються найменування інструментів, які законодавчо не застосовуються у таких трактуваннях (наприклад, бюджетне вирівнювання замість дотацій вирівнювання, інвестиційні субвенції замість субвенції з державного бюджету) і, як результат, призводять до плутанини в частині їх застосування;
- неконкретно формулюються назви інструментів.

Основні причини таких суперечливих моментів щодо інструментів регіонального розвитку лежать у площині недосконалого законодавчого забезпечення, відсутності розробок щодо механізмів реалізації інструментів від національного до субрегіонального рівнів.

У ст. 12 Господарського кодексу України [11] зазначено, що основними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання є державне замовлення, ліцензування, патентування, квотування, надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій, які фактично поділяються на ті, що належать до сфери реалізації контролю діяльності або до сфери підтримки підприємств. Однак, по-перше, ці засоби не охоплюють всього спектра регулюючого впливу держави. По друге, вони прописані на макрорівні, а питання, яким чином регіональні органи влади можуть реалізувати покладені на них функції в межах інструментів підтримки бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях, залишається відкритим.

Тому в межах наукової статті було проаналізовано нормативно-правове забезпечення засобів з підтримки бізнесу в межах реалізації бюджетно-фінансових інструментів в Україні на регіональному та субрегіональному рівнях (табл. 1).

З даних табл. 1 видно, що на субрегіональному рівні в контексті реалізації інструмента податкового регулювання сільські та міські ради мають право регулювати ставки місцевих податків і зборів, встановлювати фіксовані ставки єдиного податку, встановлювати податкові пільги щодо земельного податку.

Аналогічно прописано законодавчо визначені засоби реалізації таких інструментів, як фінансова, кредитна та гарантійна підтримка розвитку підприємництва, субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на виконання інвестиційних програм (проектів), бюджетне планування, продаж муніципальних цінних паперів, державний фонд регіонального розвитку, дотації вирівнювання.

До сфери інструментів підвищення конкурентоспроможності бізнесу було віднесено 8 інструментів. Зако-

нодавчо закріплені засоби їх реалізації в Україні наведені у табл. 2.

Більшість перехованих повноважень щодо підтримки розвитку бізнесу реалізуються на субрегіональному рівні. У межах кожного з інструментів наведено достатнього велику кількість можливих засобів їх реалізації на регіональному та місцевих рівнях. Одним із основним недоліків, на нашу думку, є відсутність законодавчого закріплення таких інструментів регіональної політики, як територіальний брендинг, маркетинг та кластери.

До сфери інституційного забезпечення розвитку бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях віднесено два базові інструменти: публічно-приватне партнерство та організаційно-консультаційна підтримка бізнесу (табл. 3).

У сучасних умовах інформаційного суспільства та підвищених вимог до транспарентності дій публічного сектора виняткову роль серед інструментів інституційного забезпечення пріоритетних секторів економіки відіграє організаційно-консультаційна підтримка бізнесу з боку органів влади різних рівнів (табл. 3). Відповідно до Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», до виключної компетенції Ради міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій належить сприяння в отриманні дозвільних документів для початку реалізації інвестиційного проекту, вирішення поточних питань його реалізації.

На противагу вищеприписаному засобу, будь-який орган місцевого самоврядування та місцевий орган виконавчої влади, що входить до системи дозвільних органів, повинен надавати консультації щодо отримання документів дозвільного характеру.

До сфери інструментів підтримки взаємодії та комунікацій органів влади віднесено міжрегіональне та транскордонне співробітництво (табл. 4).

Вітчизняна нормативно-правова база не містить трактувань міжмуніципального та міжрегіонального співробітництва, хоч наявними є деякі заходи реалізації цього інструмента взаємодії та співпраці органів влади (табл. 4).

На даний момент в Україні відсутнє спеціальне законодавство, спрямоване на врегулювання відносин міжмуніципального та міжрегіонального співробітництва. Вказані в табл. 4 засоби реалізації цього інструмента базуються на загальному законодавстві. Поряд із цим, у Верховній Раді України 13 листопада 2013 року було зареєстровано проект Закону «Про співробітництво територіальних громад», в якому зазначено, що співробітництво здійснюється на основі договорів про співробітництво у визначених Законом формах. Суб'єктами співробітництва встановлені територіальні громади сіл, селищ, міст, а рішення про надання згоди на організацію співробітництва приймається виключно сільською, селищною, міською радою.

Висновки. Функціональний аналіз загальнодержавних правових актів дозволили вперше розробити систему засобів реалізації інструментів сприяння розвитку бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях у розрізі чотирьох блоків. Використання зазначених засобів є відображенням наявних повноважень органів місцевого самоврядування, місцевої та регіональної виконавчої влади щодо

Таблиця 1

Засоби реалізації бюджетно-фінансових інструментів підтримки розвитку бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях в Україні*

Вид інструменту	Засоби реалізації інструментів розвитку бізнесу	РР**	СР**
податкове регулювання	регулювання ставок місцевих податків і зборів	АРК	+
	встановлення фіксованих ставок єдиного податку	АРК	+
	регулювання податкових пільг щодо земельного податку	АРК	+
фінансова, кредитна та гарантійна підтримка розвитку підприємництва	часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва	в т. ч. через формування фондів підтримки підприємництва	+
	часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями		+
	надання гарантій та порук за кредитами		+
	надання кредитів та позик		+
	компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами		+
	фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій		+
	місцеві гарантії суб'єктам господарювання комунального сектору економіки, що розташовані на відповідній території та здійснюють на цій території реалізацію інвестиційних програм (проектів)	АРК	+
	надання кредитів з бюджету за бюджетними програмами	+	+
субвенції з Державного бюджету	розробка та подання інвестиційних програм (проектів), які передбачається виконувати за рахунок субвенцій		+
	розгляд поданих інвестиційних програм (проектів)	+	
бюджетне планування (в т. ч. бюджету розвитку)	подання відповідним фінансовим органам пропозицій щодо проектів бюджетів		+
	визначення об'єктів для розподілу коштів бюджетів розвитку	+	+
продаж муніципальних цінних паперів	прийняття рішень про розміщення облігацій місцевих позик	АРК	+
державний фонд регіонального розвитку	подання центральному органу виконавчої влади пропозицій щодо програм і заходів, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів фонду регіонального розвитку	АРК	+
дотації вирівнювання	встановлення у відповідних бюджетах дотацій вирівнювання бюджетам районів у містах, бюджетам сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення, а також кошти, що передаються з таких бюджетів до міських і районних бюджетів.		+

* Розроблено авторами на основі [12 – 18]

**тут і надалі: РР – органи виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального рівня;

СР – органи виконавчої влади та місцевого самоврядування субрегіонального рівня

Таблиця 2

Засоби реалізації інструментів підвищення конкурентоспроможності бізнесу на субрегіональному та регіональному рівнях в Україні *

Вид інструменту	Засоби реалізації інструментів розвитку бізнесу	РР	СР
1	2	3	4
стратегічне планування	розробка регіональних стратегій розвитку		+
	розробка прогнозів і програм соціально-економічного розвитку		+
	укладення угод регіонального розвитку		+
	забезпечення контролю виконання відповідних показників програм економічного і соціального розвитку та виконання стратегій		+

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
розвиток інновацій та інноваційної інфраструктури	затвердження середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня та регіональних інноваційних програм	+	
	підготовка та подання відповідним радам пропозицій щодо середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіону		+
	розробка проектів регіональних інноваційних програм	+	
	розробка проектів місцевих інноваційних програм, їх затвердження та фінансування		+
	забезпечення виконання місцевих інноваційних програм		+
	забезпечення виконання регіональних інноваційних програм	+	
	створення та контроль комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ		+
	створення інноваційної інфраструктури		+
	подання пропозицій центральному органу виконавчої влади стосовно включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування з Державного бюджету		+
	подання пропозицій центральному органу виконавчої влади стосовно включення інноваційних проектів за регіональними програмами до державних програм і їх фінансування з Державного бюджету	+	
інвестування у людський розвиток	ініціювання створення вищих та професійно-технічних навчальних закладів;		+
	прогнозування потреб регіону у фахівцях для системи освіти і науки, трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, формування регіонального замовлення на їх підготовку		+
	координація роботи між професійно-технічними навчальними закладами та бізнесом з укладення договорів про підготовку робітничих кадрів.		+
	організація співробітництва з профспілками та їх об'єднаннями, організаціями роботодавців та їх об'єднаннями		+
	моніторинг показників заробітної плати та своєчасності її виплати		+
	державна експертиза умов праці		+
	підвищення кваліфікації та професійна підготовка по робітничим професіям		+
	сприяння працевлаштуванню		+
проекти регіонального та місцевого розвитку	ініціювання, співвиконання та координація міжнародних, національних проектів і програм		+
програми державної підтримки та галузеві програми	ініціювання та розроблення державних цільових програм, галузевих програм		+
вирівнювання економічного розвитку	цільове спрямування державних капітальних вкладень у розвиток виробничої, комунікаційної та соціальної інфраструктури		+
	надання державної підтримки (у т. ч. фінансової) малим підприємствам, сприяння формуванню об'єктів інфраструктури розвитку підприємництва, (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні та консалтингові центри, венчурні фонди тощо)		+
	спрямування міжнародної технічної допомоги на розв'язання актуальних соціально-економічних та екологічних проблем		+
	удосконалення соціальної сфери, житлового будівництва, охорони здоров'я, охорони довкілля, житлово-комунального господарства і благоустрою		+
	ініціювання створення СЕЗ		+
	обґрунтування режиму ціноутворення, оподаткування, митного регулювання, валютно-фінансового та кредитного механізму у межах СЕЗ		+
	розробка та подання, за несприятливих соціально-економічних умов та з метою створення нових робочих місць, підстав та порядку створення ТПП		

* Розроблено авторами на основі [19 – 22]

Таблиця 3

Засоби реалізації інструментів інституційного забезпечення бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях в Україні*

Вид інструменту	Засоби реалізації інструментів розвитку бізнесу	РР	СР
публічно-приватне партнерство	участь в ролі державних партнерів та спільна з діяльність з бізнесом		+
	державна підтримка здійснення державно-приватного партнерства (місцеві гарантії, пряме фінансування за рахунок бюджетних коштів)		+
	можуть виступати у ролі концесієдавця		+
	вирішення питань з організації укладення та виконання угод про розподіл продукції у складі постійно діючої міжвідомчої комісії		+
	надання в оренду об'єктів комунальної власності		+
організаційно-консультаційна підтримка розвитку бізнесу	сприяння в отриманні дозвільних документів для початку реалізації інвестиційного проекту, вирішення поточних питань його реалізації.		+
	консультації щодо отримання документів дозвільного характеру, їх видача		+
	підготовка та укладання договорів щодо реалізації інвестиційних проектів		+
	інформування щодо можливості участі підприємств у міжнародних конкурсних торгах		+
	сприяння в поширенні інформації щодо ділових пропозицій співробітництва підприємств регіону, іноземних підприємств		+
	соціальна реклама туристичних ресурсів регіону		+

* Розроблено авторами на основі [23 – 29]

Таблиця 4

Інструменти підтримки взаємодії та комунікацій органів влади та засоби їх реалізації на регіональному та субрегіональному рівнях*

Вид інструменту	Засоби реалізації інструментів розвитку бізнесу	РР	СР
міжмуніципальне та міжрегіональне співробітництво	створення асоціацій органів місцевого самоврядування		+
	передача коштів між місцевими бюджетами		+
	створення органів і служб для забезпечення здійснення спільних проектів або спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій		+
	укладення угод про стратегічне партнерство та співробітництво між місцевими органами влади		+
транскордонне співробітництво	укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах		+
	розробка та виконання державних програм розвитку транскордонного співробітництва		+
	організація транскордонних туристичних маршрутів		+
	допомога суб'єктам господарської діяльності в організації міжнародних виставок, ярмарок, презентації		+
	консультування з питань розробки проектів на участь у програмах міжнародної технічної та фінансової допомоги		+
	розробка, координація, реалізація програм і неприбуткових проектів з питань європейської інтеграції та транскордонного співробітництва		+

* Розроблено авторами на основі [15; 30 – 32]

створення умов для ефективного та результативного функціонування підприємств або прямого впливу на ці процеси у відповідності до пріоритетів розвитку територій. Розроблена система декларованих засобів реалізації інструментів регіональної політики має прикладне значення для бізнесу в Україні, адже вказує на потенційні напрями сприяння їх розвитку з боку державних органів влади.

Незважаючи на широту засобів сприяння розвитку бізнесу на регіональному та субрегіональному рівнях, існує

проблема із законодавчим визначенням відносно нових для України інструментів регіональної політики, а саме: територіальний маркетинг, брендинг, кластери.

Базовими засобами ефективною реалізації інструментів регіональної політики органами влади на регіональному та субрегіональному рівнях є бюджетно-фінансові, які на фоні наявних загальнодержавних повноважень (Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, міністерств) є відносно обмеженими та дискримінованими. Вирішення

цієї проблеми лежить у площині децентралізації фінансів, що і має стати перспективою майбутніх досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Capitalism Requires Government / Government is good [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.governmentisgood.com/about.php>
2. Бліщук К. Інструменти державного впливу на регіональний економічний розвиток / К. Бліщук // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2010. – Вип. 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_5/fail/Blishc.pdf
3. Вакуленко В. М. Тенденції регіонального розвитку та інструменти регіональної політики в Україні / В. М. Вакуленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rgd.org.ua/latest_project_news/stalyy_rozvytok/FF_Vakulenko1_presentation.pdf
4. Дегтярьова І. О. Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід застосування / І. О. Дегтярьова // Державне управління: теорія та практика : електрон. наук. фах. вид. – 2010. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10diovdz.pdf>
5. Дацишин М. Інституційне забезпечення регіональної політики та практика взаємодії органів влади в Україні : монографія / М. Дацишин, В. Керецман. – К. : Вид-во «К.І.С.», 2007. – 102 с.
6. Фролов С. М. Фінансові аспекти публічно-приватного партнерства / С. М. Фролов, Р. А. Єремайчук // Економіка розвитку. – 2013. – № 4 (68). – С. 18 – 22.
7. Узунов Ф. В. Державне регулювання як чинник створення сприятливих умов для економічної діяльності корпоративних підприємств у регіоні / Ф. В. Узунов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 12 (138). – С. 95 – 106.
8. Бондаренко В. М. Оцінка регіональних програм підтримки суб'єктів господарювання у Закарпатській області / В. М. Бондаренко, С. В. Сембер, М. І. Рябак // Академічний огляд. – 2014. – № 2 (41). – С. 91 – 99.
9. Машіко К. С. Загальнодержавне нормативно-правове регулювання регіонального розвитку / К. С. Машіко, М. І. Рябак // Розвиток методів управління і господарювання на транспорті. – 2014. – Вип. 1 (46). – С. 172 – 183.
10. Концепція державної регіональної політики // Київський національний портал «Ділова ініціатива і воля громади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bizvolnet.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=207&Itemid=82
11. Господарський кодекс України : Закон України №436-IV від 16.01.2003 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
12. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
13. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
14. Про державні цільові програми : Закон України № 1621-IV від 18.03.2004 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
15. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
16. Про затвердження Порядку та умов надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання інвестиційних програм (проектів) : Постанова Кабінету Міністрів України № 520 від 18.05.2011 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/520-2011-p>
17. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України №3480-IV від 22.02.2006 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
18. Про затвердження Порядку передачі бюджетних призначень, перерозподілу видатків бюджету і надання кредитів з бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України №18 від 12.01.2011 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/18-2011-p>
19. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України № 2850-IV від 08.09.2005 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>
20. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III від 23.03.2000 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
21. Про інноваційну діяльність : Закон України № 40-IV від 04.07.2002 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
22. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положення про структурний підрозділ освіти і науки, молоді та спорту місцевої державної адміністрації : Наказ Міністерства освіти і науки молоді та спорту України № 1308 від 21.11.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/32472/>
23. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць : Закон України № 5205-VI від 06.09.2012 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>
24. Про державно-приватне партнерство : Закон України №2404-VI від 01.07.2010 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>
25. Про концесії : Закон України №997-XIV від 16.07.1999 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997-14>
26. Про угоди про розподіл продукції : Закон України №1039-XIV від 14.09.1999 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>
27. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України № 2806-IV від 06.09.2005 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>

28. Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства : Постанова Кабінету Міністрів України № 279 від 17.03.2011 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-п>

29. Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності : Закон України № 2624-VI від 21.10.2010 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2624-17>

30. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

31. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011 – 2015 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 1088 від 01.12.2010 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1088-2010-п>

32. Про транскордонне співробітництво : Закон України №1861-IV від 24.06.2004 р. зі змінами та доповненнями // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>

REFERENCES

Blishchuk, K. "Instrumenty derzhavnoho vplyvu na rehionalnyi ekonomichnyi rozvytok" [Tools of state influence on regional economic development]. http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_5/fail/Blishc.pdf

Bondarenko, V. M., Sember, S. V., and Riabak, M. I. "Otsinka rehionalnykh prohram pidtrymky sub'ektiv hospodariuvannia u Zakarpatskii oblasti" [Evaluation of regional programs to support businesses in the Transcarpathian region]. *Akademichnyi ohliad*, no. 2 (41) (2014): 91-99.

"Capitalism Requires Government" <http://www.governmentisgood.com/about.php>

Dehtyaryova, I. O. "Instrumenty innovatsiinoho rozvytku rehionu: zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid zastosuvannia" [Tools innovative regional development: foreign and domestic experience of application]. <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10diovdz.pdf>

Datsyshyn, M., and Keretsman, V. *Institutsiine zabezpechennia rehionalnoi polityky ta praktyka vzaiemodii orhaniv vlady v Ukraini* [Institutional support for regional policy and practice of interaction of Ukraine]. Kyiv: K. I. S., 2007.

Frolov, S. M., and Yeremaichuk, R. A. "Finansovi aspekty publichno-pryvatnoho partnerstva" [Financial aspects of public-private partnerships]. *Ekonomika rozvytku*, no. 4 (68) (2013): 18-22.

"Kontseptsiiia derzhavnoi rehionalnoi polityky" [The concept of national regional policy]. *Dilova initsiatyva i volia hromady*. http://bizvolnet.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=207&Itemid=82

[Legal Act of Ukraine] (2003). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

[Legal Act of Ukraine] (2010). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

[Legal Act of Ukraine] (2010). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

[Legal Act of Ukraine] (2004). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

[Legal Act of Ukraine] (2012). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

[Legal Act of Ukraine] (2011). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/520-2011-п>

[Legal Act of Ukraine] (2006). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

[Legal Act of Ukraine] (2011). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/18-2011-п>

[Legal Act of Ukraine] (2005). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

[Legal Act of Ukraine] (2000). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>

[Legal Act of Ukraine] (2002). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

[Legal Act of Ukraine] (2012). <http://osvita.ua/legislation/other/32472/>

[Legal Act of Ukraine] (2012). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>

[Legal Act of Ukraine] (2010). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2850-17>

[Legal Act of Ukraine] (1999). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997-14>

[Legal Act of Ukraine] (1999). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>

[Legal Act of Ukraine] (2005). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>

[Legal Act of Ukraine] (2011). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/279-2011-п>

[Legal Act of Ukraine] (2010). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2624-17>

[Legal Act of Ukraine] (1997). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

[Legal Act of Ukraine] (2010). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1088-2010-п>

[Legal Act of Ukraine] (2004). Ofitsiynyi sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>

Mashiko, K. S., and Riabak, M. I. "Zahalnoderzhavne normatyvno-pravove rehuliuвання rehionalnoho rozvytku" [The nationwide legal regulation of regional development]. *Rozvytok metodiv upravlinnia i hospodariuvannia na transporti*, no. 1 (46) (2014): 172-183.

Uzunov, F. V. "Derzhavne rehuliuвання iak chynnyk stvo-rennna spriyatlyvykh umov dlia ekonomichnoi diialnosti korporatyvnykh pidpriemstv u rehioni" [State regulation as a factor in creating favorable conditions for economic activities of undertakings in the region]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 12 (138) (2012): 95-106.

Vakulenko, V. M. "Tendentsii rehionalnoho rozvytku ta instrumenty rehionalnoi polityky v Ukraini" [Trends in regional development and regional policy instruments in Ukraine]. http://www.rgd.org.ua/latest_project_news/stalyy_rozvytok/Vakulenko1_presentation.pdf